ב"ה

הלכות ארץ ישראל דף מקורות 4(א)

גבול דרום

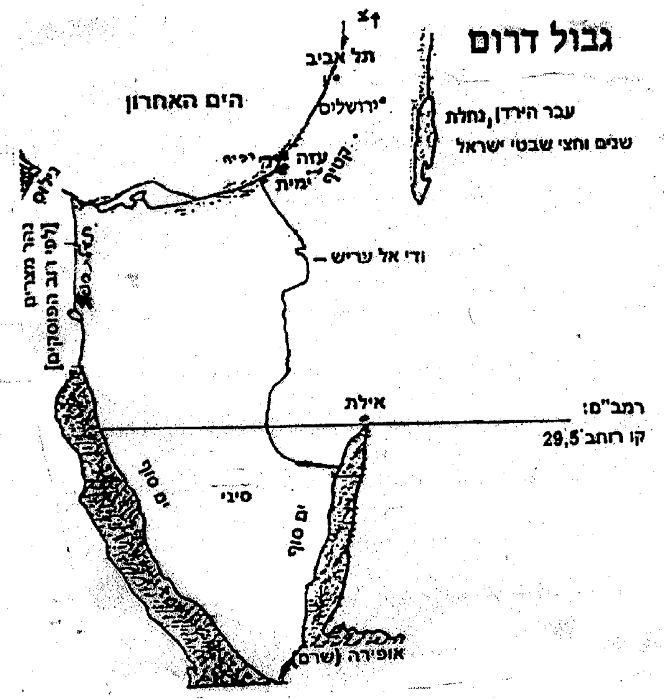

בראשית פרק י פסוק יט

וַיְהִי גְּבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֹן בֹּאֲכָה גְרָרָה עַד עַזָּה בֹּאֲכָה סְדֹמָה וַעֲמֹרָה וְאַדְמָה וּצְבֹיִם עַד לָשַׁע:

1 **בראשית פרק כא פסוק לד**

וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים: פ

רש"י (לד) ימים רבים - מרובים על של חברון, בחברון עשה עשרים וחמש שנה וכאן עשרים ושש.

2 **בראשית פרק כו**

(א) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה:

(ב) וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹוָק וַיֹּאמֶר אַל תֵּרֵד מִצְרָיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ:

3 (ג) גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ:

4 **רש"י** (ב) אל תרד מצרימה - שהיה דעתו לרדת מצרימה כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך:

5 **רמב"ן בראשית פרק כו**

(ב) שכון בארץ אשר אומר אליך - אין טעם שיאמר בבת אחת "שכון בארץ אשר אומר אליך גור בארץ הזאת", אבל פירושו אל תרד מצרימה, ושכון כל ימיך בארץ שאומר אליך בכל פעם ופעם, על פי ה' תסע ועל פי ה' תחנה, וגור עתה בארץ הזאת בארץ פלשתים, כי לך ולזרעך אתן אותה, כדכתיב (יהושע יג ג) לכנעני תחשב חמשת סרני פלשתים: 6

7 **אור החיים**

כי לך ולזרעך וגו'. ארץ פלשתים בכלל נתינת הארץ היא ולזה ג"כ הסכים רמב"ן ואו' לך הבטחה זו אולי שהיא על מה שהצליח הוא שם דכתיב ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' עוד נתכוון לומר שיזכה הוא בה לזרע ואולי כי לא החזיק אברהם בארץ פלשתים בחזקה הראשונה לזה רצה ה' שיחזיק יצחק בה והוא החזיק בה בחזקה מעולה שחרש וזרע ולזה דקדק ה' בדבריו לומר את כל הארצות האל. עוד נתכוון להבטיחו כי אין לישמעאל חלק ונחלה בהבטחות אברהם זולת יצחק לכך והוא אומר לך ודקדק לומר ולזרעך לשלול חלק מבניו כי דוקא אותו שנקרא זרעו דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק:

8 **בראשית פרק כו**

(יב) וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְקֹוָק:

רש"י יב) בארץ ההיא - אף על פי שאינה חשובה כארץ ישראל עצמה, כארץ שבעה גוים: (גור אריה: אע"ג דודאי א"י היא אשרי אסר לו הקב"ה לצאת לחו"ל, אפילו הכי לא היתה עיקר א"י עצמה.)

9 **יהושע פרק יא**

(כא) וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת הָעֲנָקִים מִן הָהָר מִן חֶבְרוֹן מִן דְּבִר מִן עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ:

(כב) לֹא נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ:

10 **יהושע פרק יג**

א) וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְקֹוָק אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ:

11 (ב) זֹאת הָאָרֶץ הַנִּשְׁאָרֶת כָּל גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל הַגְּשׁוּרִי:

(ג) מִן הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי תֵּחָשֵׁב חֲמֵשֶׁת סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלוֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי וְהָעַוִּים:

12 **שופטים פרק א**

(יח) וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת עַזָּה וְאֶת גְּבוּלָהּ וְאֶת אַשְׁקְלוֹן וְאֶת גְּבוּלָהּ וְאֶת עֶקְרוֹן וְאֶת גְּבוּלָהּ:

13 **שופטים פרק ו**

(ג) וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו:

(ד) וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת יְבוּל הָאָרֶץ עַד בּוֹאֲךָ עַזָּה וְלֹא יַשְׁאִירוּ מִחְיָה בְּיִשְׂרָאֵל וְשֶׂה וָשׁוֹר וַחֲמוֹר:

14 **מלכים א פרק ה**

(א) וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל הַמַּמְלָכוֹת מִן הַנָּהָר אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרָיִם מַגִּשִׁים מִנְחָה וְעֹבְדִים אֶת שְׁלֹמֹה כָּל יְמֵי חַיָּיו: פ

(ב) וַיְהִי לֶחֶם שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כֹּר סֹלֶת וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח:

(ג) עֲשָׂרָה בָקָר בְּרִאִים וְעֶשְׂרִים בָּקָר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבַד מֵאַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וּבַרְבֻּרִים אֲבוּסִים:

15 (ד) כִּי הוּא רֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה בְּכָל מַלְכֵי עֵבֶר הַנָּהָר וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל עֲבָרָיו מִסָּבִיב:

16 (ה) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה: ס

17 **כפתור ופרח יא**

והרי שנחל מצרים הוא מקצוע מערבית דרומית לארץ ישראל, וזה הנחל הוא השיחור וכן פי' רש"י ז"ל ואיננו היאור, וכן כתוב בדברי הימים ויקהל דוד
18 את כל ישראל מן שיחור מצרים ועד לבא חמת. וכן תרגם רבינו סעדיה גאון בתפסיר, ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה ויתחלף מן [illegible] אלי אל
עריש וכן כתוב אלי אל בור, ובלשון [illegible] למצרים תמצא לכמו שלשה ימים או
19 סחות מזה, והתוך סמוך למצפון לים כמטחוי קשת והלך, וכן קורין לו העם היום [illegible]
אל עריש כלומר נחל [illegible] והסתברא שהוא שוכה שנאמר עליו [illegible]
האבנים יש לדרום חברון כמו יום עיר ששמה שוכה וסמוך לה יתיר [illegible] אשדוד ובנותיה וחצריה [illegible] עד נחל מצרים והים הגדול וגבול, ואחר
כן [illegible]. [illegible] כי [illegible] לים כאלף אמה במקום ההוא
ועד היום מקובל אצל הכל שמה שמפסיק בין ארץ כנען [illegible] כלך אל שיאבם
ובין ארץ מצרים הוא זה הנחל:

20 **שו"ת רדב"ז חלק ד סימן ל**

אלף קה) שאלה מעזה ילמדנו רבינו אם בני עזה חייבין להפריש תרומות ומעשרות מפני שיש קצת אנשים שיש להם קרקעות. הכלל אם היא מכלל א"י לענין זה או לא:

תשובה נראה ודאי דחייבין למ"ד א"י חייבת בתרומות ומעשרות אפי' בזמן הזה מן התורה עזה נמי חייב מן התורה ולמ"ד בביאת כלכם אמר רחמנא ותרומות ומעשרות לא מחייבי בא"י בזמן הזה אלא מדרבנן עזה נמי חייבת מדרבנן דודאי עולי מצרים כבשוה. דהא אמרינן בגיטין רואין כל שאלו
21 חוט מתוח מטורי [אמנון] עד נחל מצרים שהוא הנקרא היום ואדיאל פריש וכל מה שבתוך החוט הוא א"י אפילו הנסין שבים. וכבר ראיתי מי שרצה ללמוד מכאן דאי קוברוס הוא בכלל זה וחשב אותה מכלל א"י ולדעתי הוא טעות מפורסם לא
22 ראיתי לדבר בו ומ"מ עזה היא משוכה מן ואדיאל פריש לצד א"י מהלך ב' ימים וג"כ אינה יוצאת לתוך הים כמו סמכוס וזה נראה הוא לעין. עוד ראיה שכשמונה הרב ז"ל אותן הארצות שהן סמוכות לא"י שהן חייבות מדרבנן מונה מצרים שנער ועמון ומואב אמאי לא מנה עזה שהיא יותר קרובה מאלו וגם
23 היא גדולה וחשובה. ואפי' אם תמצא לומר שלא כבשום עולי בבל הרי לא פטרוה כמו שפטרו את בית שאן. ואין להביא ראיה ממה שאין עושין שני ימים של גליות שאין דבר זה תלוי
24 בארץ ישראל אלא במקומות שהיו דרין רוב ישראל והיו השלוחים הולכים להם וכן כתב הרב ז"ל בהלכות קדוש החדש. שוב מצאתי לבעל ספר כפתור ופרח תלמידו של הרב ז"ל שכתב שעזה בכלל ארץ ישראל היא. וגדולה מזו כתב שמדינת סין הנקראת היום טרבלס שהיא מכלל א"י ובזה אני חולק עליו. והנלעד"כ: